

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XII. De appellationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

tatur, si aliunde veritas comperiri non potest: ut talis Ecclesia consecratur; ut talis de novo ordinetur, si de consecratione precedenti vel ordinatione dubium sit. Item in dubio juris aut facti judicandum est pro possidente, 2. quæst. 5. §. 1. & 6. quæst. 5. cap. 1. & l. fin. C. de rei vendicat. & l. *Iusta*, D. uti possid. Denique ubi am est de persona, & certitudo de facto, tunc certa potest ferri sententia in eum, quicumque reus sit, sine designatione personæ in singulari, cap. *Quidam maligni*, 5. quæst. 1.

CAPUT XII.

De Appellationibus.

I. **I**URE communi, tam Cæsareo quàm Canonico, conceduntur decem dies ad appellandum, qui sunt computandi à die notificatæ sententiæ, ex Justiniani 23. Novella citata 2. q. 6. can. *Anteriorum*. Deinde intra dies triginta tenetur appellans petere à Judice à quo appellat literas dimissorias, quæ vocantur apostoli, can. *Post appellationem*, 2. quæst. 6. Ad prosequendam appellationem indulget Justinianus annum: aut ubi iusta causa intercesserit, biennium, Authent. *Ei qui*, C. de temp. & repar. appellat. & citatur 2. q. 6. can. *Ei qui*. Potest tamen Judex à quo hunc terminum ex iusta causa moderari, cap. *Personas*, de appellat. & cap. *Cum speciali*, §. *Excessus*, eodem: quibus etiam statuitur, eo elapso termino, Judicem à quo debere suam præcedentem sententiam exequi. Ab actibus quoque extrajudicialibus, ut sunt electio, præsentatio, collatio Beneficii, & similes, appellandum pariter est intra decem dies à die notitiæ computandos, extra quos non datur recursus ad appellandum; sed tamen supersunt alia juris remedia. Exempli gratiâ, is qui prætendit alteri collatum Beneficium sibi deberi, potest experiri per interdicta recuperandæ aut retinendæ possessionis, aut per devotionem ad superius Tribunal, si provisorius sit incapax, cap. *Concertationi*, de appellat. in 6.

II. In Francico Regno aliter proceditur. Primum enim abrogantur apostoli prædicti per Edictum Francisci I. anni 1539. artic. 117. Ille verò qui se gravatum prætendit, appellare debet intra dies quadraginta computandos à publicatione sententiæ. Quibus elapsis Judex ad alterius Partis postulationem jubet appellantem literas appellatorias exhibere, si quas habet, simulque apparitoris relationem, dictam *Exploit*, quâ consistet de citatione ad superius judicium: ad quam edendam præfigitur à Judice tri-duum, aut longior pro locorum distantia terminus; quo demùm exacto,

N n n 2 si

si appellator non pareat, tum declaratur irrita appellatio, quod vocant Pragmatici *Appel peri & desert, ou desertion d'appel*; & locus datur executioni sententiæ.

III. Potest tamen adhuc appellans etiam post juridicam executionem in integrum per literas Principis restitui, ut appellare possit. Et hætenus quidem (dammodò sententiæ acquiescisse illum non liqueret) poterat restitui usque ad annos triginta. Sed hoc effugium præcluserit Ludovicus XIV. Constitutione anni 1667. tit. 27. artic. 17. statuens ut post decennium à significatione sententiæ, aut vicennium, quod solum indulgetur Ecclesiis, piisque locis & Collegiis, tam inter absentes, quam præsentibus nemini liceat ullam sententiam infirmare. Ibidemque art. 12. jus attribuit ei cui sententia faver, ut post triennium ab ejus significatione possit adversarium interpellare ad acquiescendum sententiæ, vel ab ea appellandum: qua interpellatione facta, si intra sex insequentibus mensibus non appeller, nullatenus posthac licebit ei illud judicium declinare aut infirmare. Ecclesiis tamen & Collegiis, Xenodochiis, Nosocomiis, aliisque piis locis pro triennio prædicto indulget sexennium. Denique condemnati ad dimittendam possessionem, si post dies quindecim significatæ sive in persona, sive in domicilio sententiæ non obdixerint, incurrunt multam ducentarum librarum nullatenus moderabilem, partim erga Fiscum, & partim erga Partem: quin etiam poterunt corporis detentione compelli ad obtemperandum, & exsolvendas Partis impensas & damna. Ibidem artic. 1. & 3.

IV. Providè sanxit Concilium Trident. sess. 24. cap. 20. causas omnes Ecclesiastici fori intra biennium à die motæ litis terminari, alioqui liberum esse Partibus, aut earum alteri post id spatium Judices superiores adire, qui causam in illo in quo fuerit statu assument, & quamprimum terminari curent. Ibidem statuitur, ut expensis appellantis acta appellatoria transferantur ad appellationis Judicem: alioqui post edicta dilatoria sententia Judicis executioni mandabitur. In causa tamen criminis non est cogendus reus arma contra se parare, l. *Qui accusare*, C. de edendo. Itaque expensis actoris id fieri convenit, salvo jure repetendi. Sed in Gallia per Edictum Ludovici XIV. anni 1667. tit. 11. art. 14. & 19. post appellationem utraque Pars tenetur producere ad prosequendam appellationis instantiam; & Pars quæ fuerit diligentior jus habet compellendi adversariam Partem ut suas justificationes aut gravamina coram superiore Tribunali edat, ad quod devolvitur appellatio, & contra morosam Partem current dilationes.

V. Judex appellationis, si temerè appellatum sit, non potest sibi causam retinere ac sententiam prioris Judicis sua autoritate exequi: sed Partes remittat oportet ad prioris instantiæ Judicem, qui suam sententiam curabit exequi, cap. *Cum in Ecclesia*, & cap. *Ut debitus*, de appellat.

VI. Si ex pluribus in eadem causa succumbentibus unus eorum appellaverit & vicerit, hujus victoria reliquis etiam profutura est, cap. *Una sententia*, eod. tit.

VII. Sententia excommunicationis, suspensionis, aut interdicti lata sub futura conditione contumaciæ, si sit appellatum ante conditionis eventum omnino suspenditur, cap. *Præterea* 40. de appellat. Sed si talis sententia sit absoluta, non suspenditur per appellationem, sed tantum devolvitur ejus cognitio ad Judicem superiorem, cap. *Cum ad hæc*, eod. Itaque post ipsam appellationem potest Judex inferior ipsum denunciare excommunicatum, donec aliter judicatum fuerit, eumque proventibus Ecclesiæ vel Beneficii privare, cap. *Pastoralis* 53. §. *Verum*, eod. Eo tamen casu potest appellans petere à Judice appellationis absolutionem censuræ ad cautelam, donec aliter ab eodem fuerit judicatum, cap. *Ad præsentiam* 16. eod. At si Judex à quo sententiam ferat censuræ post appellationem, ea censura nullatenus ligat, cap. *Dilectus*, eod.

VIII. Gradatim, nec ullatenus prætermisso Judice medio, appellandum est, nisi quis undecumque extra Galliam appellet ad Papam, cap. *Dilecti* 66. eod. Appellationum ordo legitimus est ab Archidiacono ad Episcopum, cap. *Romana Ecclesia*, de appellat. in 6. & ab Episcopo ad Metropolitanum, hinc ad Patriarcham aut Primatem, inde ad Papam. Caterum in Gallia ex jure Concordati Bononiensis non valet appellatio, omisso medio Tribunali. Id etiam vetat Jus Cæsareum, l. *Præcipimus*, Cod. de appellat. & in Authent. de appellat. & intra quod tempus, §. ult. collat. 4. Item quando ex partibus Gallicanis appellatio interjicitur ad Papam, committit Papa Judices in ipsis partibus, ne cogantur Franci extra regnum causas suas prosequi, ut statuitur Concordato Leonis X. & Francisci I. tit. de Causis.

IX. Quando Judex à quo non tenetur deferre appellationi, potest eam non obstante ulterius procedere, & suum exequi judicium. Imò æqualiter puniendus erit, si ve injustè non deferat, si ve frivole deferat appellationi. Si tamen Judice inferiore appellationi non deferente, appellans persistit, non remorabitur appellatio; & Judex ad quem cognoscet, bene an malè sit appellatum. Zerola p. 2. verbo *Appellatio*, num. 10. & 11.

X. Sententia evidenter injusta vel erronea, nulla est ipso jure, etiam citra appellationem, cap. 1. de sent. & re judic. & cap. *Inter ceteras*, eod. & Gratianus in addit. ad can. fin. 2. quæst. 6.

XI. Si sententia ex qua primum appellatum fuit, duabus aliis sententiis, si ve per delegatos à Papa Judices, si ve per Ordinarios fuerit confirmata, non licebit ulterius appellare, cap. *Sua nobis*, de appellat. & tit. Cod. ne liceat in una eademque causa tertio provocare. Expedit enim causarum judiciis modum præfigi, ne lites diutius protelentur. Concordatum verò Bononiense, tit. de frivolis appellat. non permittit appellari post duas

N n n 3, confor

conformes sententias interloquutorias in causis Gallicanis, ut neque post tres definitivas conformes. Papa quoque quum Judices delegat, clausulam quandoque apponit istam, *Remota appellatione*; & tunc non licet ulterius provocare, toto passim tit. de appellat.

XII. Ab Officialis aut Vicarii Generalis sententia non provocatur ad Episcopum. Est enim horum atque Episcopi unum & idem tribunal; sed ad Metropolitanum, cap. *Romana Ecclesia*, de appellat. in 6. Ita ut ipse Vicarius Generalis, aut Officialis Archiepiscopi cognoscat de appellationibus quæ à sententiis suffraganeorum Episcoporum interjiciuntur. Et si lis agitur inter suffraganeos Episcopos, Judex eorum competens est Archiepiscopus, argumento cap. *Sanè*, de foro compet. & Gloss. in cap. *Pastoralis*, verb. *Inviuim*, de offic. Ordinari. Covarruvias præct. qq. cap. 9. num. 2. Item si lis emergat inter Episcopum & subditos ejus actores, sitque Episcopus reus, Judex proprius eorum erit Metropolitanus, can. *Si Clericus*, 11. quæst. 1. Si verò Episcopus sit actor, & subditus ejus reus, eligendi sunt arbitri; potestque Episcopus ad hos eligendos subditum suum cogere, cap. *Suspicionis causa*, de offic. jud. deleg. cap. *Si quis*, de foro compet. & cap. *Secundò requiris*, §. *Tertio postulus*, & cap. *Cum speciali*, de appellat. Eoque casu ad Metropolitanum non appellatur à judicio arbitratorum, sed ad Papam. Zerola 1. part. praxis, verb. *Appellatio*, §. 16. allegans ad hoc sacre Cardinalium Congregationis decisionem. Sed jure Gallicano non modò ubi Episcopus partes rei sustineret, judicium deberet esse, ut vidimus, penes Archiepiscopum, hoc argumento, quia actor sequi debet forum rei; sed etiam ubi Episcopus esset actor, quia jura Concordati vetant provocationem ad Papam, non interpellato Metropolitano, nisi in provocatione à sententia Delegati à Papa.

XIII. A collatione, electione, sententia, vel deliberatione Capituli, cui Episcopus ipse interfuit non tanquam Prælati, sed ut Canonicus, potest ad ipsummet Episcopum appellari. At si ibidem interfuit tanquam Episcopus, non potest ad Episcopum, sed ad hujus superiorem provocari, cap. *Postulastis*, de concess. præbend. & cap. *A collatione*, de appellat. in 6. Quo loco dicit Glossa, si sit speciale Statutum, ut Episcopus Capitulo intersit tanquam unus Canonicorum, standum esse huic Statuto, nec Statuto derogari, etiamsi Episcopus inter Canonicos sedeat primo loco; id enim attribuitur venerationi & observantiæ quam sponte ei Canonici deferunt, modò ejus suffragium reliquis non præponderet. Sed si nihil hac de re Statutum exprimat, hoc ipso quod supra Decanum aut Archidiaconum, aliamve primam Capituli dignitatem sedet aut subsignat, dicendus est interessè ut Prælati, sive ut Episcopus.

XIV. Regulariter appellatio duplicem vim habet: primò devolutivam causæ ad judicium Superioris: secundò suspensivam sententiæ anterioris Judicis, l. unica, D. nihil novari appellat. interpos. & cap. *Ad hæc*,

hæc, & cap. *Proposuit*, de appellat. Verumtamen in reliquis causis non eximitur appellans ab ejusdem Judicis jurisdictione, nec potest ejus forum in aliis declinare, l. unica, D. apud eum à quo fuit appellatum aliam causam agere compellendum.

XV. In quibusdam tamen casibus appellatio sententiam non suspendit, adeò ut possit Judex appellatione nihil obstante suam exequi sententiam. Id contingit primò, si à sententia correctionis modum Canone vel Statuto præscriptum non excedentis appellatum sit, correctio non est differenda, ne detur occasio licentiùs delinquendi, cap. *Ad nostram*, de appellat. Idemque decernit Gallicanis Edictis Caroli IX. anni 1571. art. 5. & Blesensium sub Henrico III. Comitiorum art. 59. Idque jus valet tam in appellationibus ab abusu, quàm in appellationibus simplicibus. Atque ita, ut paulò antè admonui, sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti ligat pendente appellatione. De absolutione tamen censuræ quæ appellanti solet indulgeri ad cautelam, agere instituiam lib. 5. tit. de absolutione à censuris: quem si opus est, require.

XVI. Secundò non suspenditur per appellationem decretum Episcopi ad componendas in Processionibus, aut in Ecclesiasticis Comitibus controversias de præcedentia, tam secularis quàm regularis Cleri; mandantur enim executioni præsentì, non obstante appellatione. Concil. Trid. sess. 24. de Regularib. cap. 13.

XVII. Tertio neque suspenditur Episcopi aut ejus Vicarii sententia, maximè verò in vilitationibus circa reparationes Ecclesiæ, & provisiones de divinis officiis & sacris ministeriis, & morum in Clero disciplinam. Ita providit Concilium Trident. sess. 24. cap. 10. de reform. *Nec in his ubi de vilitatione aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum quæ ab his (Episcopis) mandata, decreta aut judicata fuerint, quoquo modo impediatur, aut suspendatur.* Edictum quoque Melodunenſe art. 1. Henrici III. anni 1579. & Blesense quoque art. 62. declarant appellationes tanquam ab abusu in materia Ecclesiasticæ disciplinæ, & correctionis, nullum habere suspensivum effectum, sed solum devolutivum. Hoc idem sanxerat Franciscus I. anno 1539. art. 1. & seq.

XVIII. Quartò in causa criminali, si à decreto vel processu appelletur, non debet per hoc retardari aut suspendi processus, ne inter moras probatio dispereat, & delictum impunitum maneat, l. *Eos*, §. *Super*, C. de appellat.

XIX. Quintò non admittitur appellatio ab Ecclesiastica sententia interlocutoria prætextu gravaminis, si istud tale sit, ut possit vel ante definitivam sententiam, vel per definitivam ipsam reparari. Sed poterit Judex Ecclesiasticus, sive sit ordinarius, sive delegatus, etiam post appellationem reparare suæ interlocutoria gravamen, atque ita effectum appellatio

appellationis impedire, & sic in causæ principalis cognitionem usque ad iudicium definitivum procedere, re adhuc integra, necdum ad superiorem Iudicem devoluta, ne processus causæ principalis frivolis occasionibus incidentibus retardetur, cap. *Cum cessante*, 60. de appellat. Potest verò Iudex suæ interlocutoriæ gravamen reparare etiam post decem dies, re tamen integra. Glossa ibid. Prudenter etiam Concilium Tridentinum sess. 13. de reform. cap. 1. sic providet: *In causis visitationis & correctionis, sive habilitatis & inhabilitatis, necnon criminalibus, ab Episcopo seu illius in spiritualibus Vicario generali, ante definitivam sententiam, ab interlocutoria, vel alio quocunque gravamine non appelletur; nec Episcopus seu Vicarius appellationi huiusmodi, tanquam frivola, deferre teneatur, sed ea, ac quacunque inhibitione ab appellationis Iudice emanata, necnon omni stylo & consuetudine etiam immemorabili contraria non obstante, ad ulteriora valeat procedere, nisi gravamen huiusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit.*

XX. Jam hîc quæritur, quodnam dicatur gravamen irreparabile? Respondeo cum Zerola 1. p. verb. *Absolutio*, §. *Ad sextum*, talem esse omnem actum irretractabilem ac ferentem secum actuale & præsentaneam executionem. Huiusmodi censeri debet actualis & præsens excommunicatio, incarcerationatio, tortura. Etenim sequens definitiva potest quidem liberare ab excommunicatione & carcere, sed non potest efficere quominus homo ista mala actu sustinuerit. Ubi tamen causæ meritum & pondus ista requirerent decreta fieri, non esset admittenda ab istis appellatio, nisi conjunctam haberent secum nimiam Iudicis inhumanitatem, qualis convinceretur si loci ipsius tanta esset incommoditas, ut detentum in vitæ discrimen esset adductura; aut si studiosè litem quæ brevi dirimi possit, Iudex prolongaret, ut miserum longa detentione vexaret. Jure civili carcer deputatur ad reorum custodiam, & non in pœnam, l. 2. & ult. C. de custod. reor. & l. *Aut damnatum*, §. *Solent*, D. de pœnis: Jure autem Canonico etiam aliquando in pœnam, cap. *Quævis*, de pœnis in 6.

XXI. Alii duo casus supersunt in quibus appellationi non est deferendum, qui possunt in judiciis secularibus non infrequenter accidere, sed rarius in judiciis Prælatorum Ecclesiæ, saltem in Galliæ Regno. Sunt verò isti.

XXII. Sextò non retardatur per appellationem executio sententiæ vel decreti de inventario conficiendo, aut de bonis sequestrandis, aut de administratione bonorum prodigo interdicta, aut de curatore dato, vel de famulorum aut mercenariorum salariis triennium non excedentibus, aut de alimentis, datâ cautione. Hæc edixit Ludovici XII. Constitutio anni 1499. art. 8.

XXIII. Septimò sententia recedentiæ in causa beneficii executoria est, non obstante appellatione, modò satisfidetur sufficienter ad futuram

ram de petitorio causam, Eiusdem Constitutionis anni 1499. art. 83. hocce
duos articulos 8. & 83. innovavit Ludovici XIV. Constitutio anni 1667.
tit. 17. art. 3. & 5. & 14.

CAPUT XIII.

De Appellationibus tanquam ab abusu.

I. **H**oc appellationum genus proprium est Regni Gallicani, solet-
que interjici à sententiis Judicum Ecclesiasticorum ad Curias
Regias, quando appellans prætexit Prælati sui sententiam esse
latam contra Regia Edicta, contra sacrorum Canonum præ-
scripta, contra jura & libertates Ecclesiæ Gallicanæ, aut excessisse limites
propriæ jurisdictionis per usurpationem Regiæ jurisdictionis. His enim qua-
tuor causis nituntur istæ appellationes, quarum defectu theotica Jurispru-
dentia Curiarum Regiarum proficitur tales appellationes fore illicitas & in-
juriosas: sed huic theoriæ quia praxis ipsa plerumque non conformabatur ob
frequentes Clericorum vitiligatorum, & adversus justas Prælatorum senten-
tias nullâ suspitione horum quatuor defectuum laborantes insolescentium
Christi importunas & frequentiores querelas, ideo frequentibus Edictis Reges Chri-
stianissimi effusorem istam sine justa causa appellandi licentiam conati sunt
coercere ac moderari.

II. Gallicana Jurisprudencia duplicem distinguit à Prælatorum Eccle-
siæ judiciis appellandi speciem: unam quidem simplicem, quæ omnibus
seculis post Ecclesiæ exordia invaluit, quæque in universis Christianis gen-
tibus viget, quâ nimirum ab inferioris Prælati judicio ad superiorem Præla-
tum Ecclesiasticum provocatur: alteram verò tanquam ab abusu, quâ pro-
vocatur à judicio Ecclesiæ ad Tribunal seculare hoc solo nomine, & non
aliter, quia abusiva est Prælati sententia uno aliquo ex præfatis abusibus
quatuor.

III. Quæritur quonam tempore usus istarum ab abusu appella-
tionum receptus in Regno isto fuerit? Respondeo hunc usum inchoasse sub
finem regni Ludovici XI. aut ineunte regno Caroli VIII. successoris ejus.
Id aperte constat, quia Massuerius qui regnante Ludovico XI. suam Cu-
riarum Gallicanarum praxim edidit, non modò nullatenus hujusmodi ap-
pellationum meminit, sed etiam absolute his verbis affirmat tit. de appel-
lationibus, §. 22. *A Judice Ecclesiastico non est appellandum ad Judicem secu-
larem, nec e contra.* Antiquus etiam stylus Parlamenti Parisiensis, in quo
multa de appellationibus congeruntur, nihil commemorat de his appella-
tionibus.

O o o